

Thomas
Bernhard

KELLARI

LURRA Editions

KELLARI

Thomas Bernhardissa (1931-89) hänen kotimaallaan Itävallalla oli todellinen pirunpeilinsä. Laajassa tuotannossaan – kuutisenkymmentä teosta: romaaneja, runoutta, novelleja, näytelmiä – kulttikirjailijan asemaan noussut Bernhard suhtautui halveksuen kansalliseen identiteettiinsä; itävaltalaiseen luonteeseen, kulttuuri- ja yläluokan itsetyytyväisyyteen. Hän järjesti kirjallisia skandaaleja, jotta 'totuus erottuisi'. Nuorena Thomas Bernhard haaveili oopperalaulajan urasta, ja vakava musiikki oli hänelle tärkeää loppuun saakka. Teoksissaan hän irtautui proosan klassisesta muodosta muun muassa tuhoamalla kertomusta. Hän kirjoitti heijastuksia ja aavistuksia ja jätti kokonaisuuden abstraktiksi lukijalle. Hänelle realismia oli liike, joka tuottaa hengitysvaikeuksia niin kirjailijalle ja lukijalle, yksilöille kuin yhteiskunnille. *Kellari* on Bernhardin viisiosaisen omaelämäkerrallisen teos-sarjan toinen osa. Kun ensimmäinen osa Syy kuvaa nuoren Bernhardin kouluvuosien painajaista kotikaupungissaan Salzburgissa, *Kellari* vie 16-vuotiaan Thomasin oppipojaksi elintarvikeliikkeeseen lähiöön, jota asuttavat juopot, rikolliset ja muut syrjäytyneet. Thomas kohtaa liikkeen omistajassa henkistyneen ihmisen, joka avaa hänelle uudelleen oven jo menetettyksi kokemaansa tulevaisuuteen – ihmisläheisyyteen ja musiikkiin. Teoksessa nuori Bernhard vieroittaa itsensä aikaisemmasta elämästään – siitä kirjan alaot-sikko *Eine Entziehung* (Vetäytyminen). Teos on tietoinen omaelämäkerralliseen kirjoittamiseen liittyvistä ongelmista ja syventää Bernhardin pohdiskelua mahdollisuudesta ilmaista se kaikkein vaikein, jota kukaan ei tunne – totuus.

Thomas
Bernhard

KELLARI

Vetäytyminen

SUOMENTANUT

Olli Sarrivaara

LURRA Editions

Teoksen suomennosta on tukenut:

Bm:uk – Bundesministerium für Unterricht, Kunst und Kultur, Österreich.

Saksan kielinen alkuteos: *Der Keller*, 1976

© 1975, 1976, 1978, 1982 Residenz Verlag
im Niederösterreichischen Pressehaus Druck- und
Verlagsgesellschaft mbH St. Pölten – Salzburg

Toinen painos

LURRA Editions
www.lurraeditions.fi

Kannen suunnittelu: Laura Salmivaara

Taitto: Kim Söderström

Painopaikka: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-7380-22-2

Kaikki on säännötöntä ja jatkuvaa liikettä,vailla
johdatusta ja vailla päämäärää.

Montaigne

Toiset ihmiset olivat mielestäni minuun nähden *päinvastaisessa suunnassa*, kun en enää mennyt vihaamaani lyseoon, vaan pelastuksen tuovaan oppisopimukseen perustuvaan työpaikkaan, kaiken järjen vastaisesti en enää mennytkään aikaisin aamulla hallitusneuvoksen pojan kanssa Reichenhaller Straßea pitkin kaupungin keskustaan, vaan kuljin naapuritalon lukkoseppäkisällin kanssa kaupungin laidalla pitkin Rudolf-Biebl-Straßea, tie ei johtanut villiintyneiden puutarhojen läpi ja loistokkaiden huviloiden sivuitse porvarillisuuden ja pikkuporvarillisuuden Korkeakouluun, vaan sokeiden ja kuuromykkien hoitolaitoksen ohi, yli ratavallien, läpi siirtolapuutarhojen ja Lehenin mielisairaalan lähellä sijaitsevan urheilukentän lauta-aitaa seuraillen syrjäytyneiden ja köyhien Korkeakouluun, hullujen ja hulluiksi julistettujen Korkeakouluun Scherzhauserfeldiin, kaupungin ehdottomaan kauhulähiöön, josta lähes kaikki

Salzburgin oikeusjutut saivat alkunsa, ja Scherzhauserfeldissä tie vei kellarissa sijaitsevaan elintarvikemyymälään, jonka omisti Karl Podlaha, alkujaan tunteellinen wieniläisluonne, nyt murtunut mies, joka oli halunnut muusikoksi, mutta oli päätynyt pikkukauppiaaksi. Vastaanottomuodollisuudet liikkeessä kuitattiin lyhyesti. Herra Podlaha astui sivuhuoneeseen, jossa olin odottanut häntä, vilkaisi minua pikaisesti ja sanoi, että voisin halutessani aloittaa saman tien, sitten hän avasi kaapin, otti sieltä työtakin ja sanoi, että tämä saattaisi olla sopiva; sujautin takin päälleni eikä se tietenkään ollut sopiva, mutta voisin kuulemma silti käyttää sitä *väliaikaisesti*, Podlaha toisti useita kertoja sanan *väliaikaisesti*, mietti sitten hetken ja johdatti minut asiakkaita täynnä olevan liiketilan läpi ulos kadulle ja viereiseen rakennukseen, jossa sijaitsi myymälän varasto. Siellä minun piti puoleenpäivään saakka lakaista lattioita harjalla, jonka oppimestari oli yhdessä hujauksessa napannut varaston ovessa olevasta koukusta ja ojentanut käteeni. Kello kahdeltatoista hän, Podlaha, puhuisi kanssani kaikesta työhön liittyvästä. Hän jätti minut yksin hämääjän varastoon, jossa leijui perverssi hajujen sekoitus ja

kaikille elintarvikevarastoille ominainen kosteus, ja niin minulla oli aikaa miettiä kaikkea tapahtunutta. En ollut suonut työvoimatoimiston virkailijalle hetken rauhaa ja olin tunnin kuluessa saanut sen, mitä olin halunnutkin, oppisopimuspaikan Scherzhauserfeldistä, mahdollisuuden työskennellä ihmisten parissa ja ihmisten hyväksi *mitä hyödyllisimmällä tavalla*, kuten olin ajatellut. Tunsin päässeeni eroon yhdestä ihmisten suurimmista järjettömyyksistä, lyseosta. Äkkiä minulla oli tunne, että olemassaoloni oli jälleen *hyödyllinen olemassaolo*. Olin pelastautunut painajaisen kynsistä. Näin itseni jo täyttämässä ostoskasseja jauhoilla ja rasvalla ja sokerilla ja perunoilla ja ryyneillä ja leivillä ja olin onnellinen. Olin kääntynyt puolivälissä Reichenhaller Straßeä ympäri, mennyt työvoimatoimistoon enkä ollut suonut virkailijattarelle hetken rauhaa. Hän oli tarjonnut minulle useita osoitteita, mutta ensi alkuun ei yhtäkään *päinvastaisesta suunnasta*. Minä halusin *päinvastaiseen suuntaan*. Lakaisin varaston ja kello kaksitoista lukitsin oven, kuten oli käsketty, ja palasin myymälään, kuten olimme sopineet. Herra Podlaha esitteli minut apulaiselleen (Herbert) ja oppipojalleen (Karl) ja

sanoi, ettei halunnut tietää minusta ja taustastani mitään, minun piti vain hoitaa muodollisuudet ja olla muutenkin *hyödyksi*. Hän oli tosiaankin yllättäen käyttänyt ilmaisua *hyödyksi* aivan oma-aloitteisesti, täysin ilman erityistä painotusta, aivan kuin *hyödyksi* olisi ollut hänen lempisanansa. Se oli minun tunnussanani. Olin pistänyt pisteen hyödyttömyyden ajanjaksolle, siltä minusta tuntui, onnettomalle ajanjaksolle, kammottavalle aikakaudelle. Minulla oli ollut kaksi vaihtoehtoa, asia on minulle edelleen päivänselvä, joko tappaa itseni, mihin minulla ei ollut riittävää rohkeutta, tai jättää lyseo siinä silmänräpäyksessä; en ollut tappanut itseäni ja nyt minulla oli oppisopimuspaikka. Elämä jatkui. Kotona reaktiot olivat apaattisia (äitini, holhoojani) ja ymmärrystä, myötätuntoa osoittavia (isoisäni). Perheeni oli mukauduttava tilanteeseen yhdeltä istumalta, asiasta ei ollut käyty etukäteen vähäisintäkään keskustelua. Olin ollut jo pitkän aikaa oman onneni seppä, se, *kuinka* yksin minä todellisuudessa olin ollut, kävi minulle tuolloin selväksi. Tulos olisi ollut joka tapauksessa sama, olisinko heittänyt elämäni ikkunasta ulos vaiko viskannut sen omaisteni jalkojen juureen. Laitoin koululaukkuni

Kellari on itävaltalaisen klassikon Thomas Bernhardin (1931–1989) viisiosaisen omaelämäkerrallisen teossarjan toinen osa.

Kun ensimmäinen osa *Syy* kuvaa Bernhardin kouluvuosien painajaista Salzburgissa, *Kellari* vie 16-vuotiaan Thomasin kauppiaan oppipojaksi lähiöön, jota asuttavat juopot, rikolliset ja muut syrjäytyneet.

Nuori Thomas kohtaa kauppiassa viisaan ihmisen, joka avaa hänelle jo kerran kadotetun tulevaisuuden – ihmisläheisyyden ja musiikin.

Saksankielisen kirjallisuuden johtava kriitikko Marcel Reich-Ranicki on luonnehtinut Thomas Bernhardin autobiografista teossarjaa rikkaimmaksi osaksi tämän tuotantoa.

9 789527 380222